

HRVATSKI PLANINAR

GLASILO HRVATSKOG PLANINARSKOG DRUŠTVA U ZAGREBU.

Broj 6.

U Zagrebu 1923. god.

Godište XIX.

DUŽ JUŽNOGA VELEBITA.

B. GUŠIĆ.

ZAGREB.

(Svršetak).

Čobani nas gostoljubiyo prime, i jedan se za drugim uvučemo kroz tijesni ulaz u prostoriju. Niska ovelika pačetvorina, ogradena naslaganim kamenjem i pokrivena granjem i zemljom, kroz koju na više mjesta prokapljuje kiša. U sredini ogromno ognjište, što raširuje toplinu, a nad njim na lancu visi veliki bakreni, sa vanjske strane pocrnjeli kotao, u kojemu se vari mlijeko. Uz stijene šire se iz kamena, granja i humusa napravljeni uski ležaji, pokriveni biljicima, koji služe za spavanje i sjenjenje. U jednom kutu nekoliko drvenih posuda s varenikom i kiselinom, a na jednoj polici cijeli niz siraca i nešto brašna. Na isti način uređeni su gotovo svi bolji i veći stanovi u južnome Velebitu. Smjestimo se oko vatre, da posušimo naše mokre stvari. Doskora se rasprede živ razgovor. Ja zauzmem u kutu jedan ležaj, i tako iz polutame promatram život, što se razbujao oko ognjišta. Čobani veseli kao svagda, pričaju kojekakve šale, u koje moji drugovi veselo upadaju, i tako neštaje one prvtne smetenosti, a razgovor bruji sve življe i jače. Prekrasne su pojave ovi čobani! Kad gledam njihova široka ramena i jaka, rutava prsa, jake košćate ali ipak nadasve proporcionalne ruke i noge, mršava lica oštih kontura, koje omeđuje gusta vrana kosa, i tamne oči, što šalju munje na sve strane, onda zaista razumijem, da na ovakovoj zemljii, u toj kamenoj puštoši može da živi samo ovakav naraštaj. Jedan pravi nove opanke iz svježe jareće kože, drugi iz javora teše malenu drvenu sjekiricu, držak za batinu, i tako se svaki lača nekakovoga posla. Sve to pak obasjano crven-kastim plamenom ognjišta, kojega hrane čitavi trupci drva. Vani se već spustio dubok mrak, a bura urla okolnim brdinama, kao da će još ovo nekoliko bukava isčupati iz korijena.

Već je bilo kasno, kad se spremisimo spavati. Pod ovim krovom nije za nas bilo ni mjesta ni mira, jer je čobana bio velik broj, a cijelu noć su izlazili i ulazili mijenjajući se na straži kod obora. Zato nam prepuste maleni, tek sagrađeni stan sasvim u blizini, koji je bio upravo tako velik, da smo se sva trojica nekako mogli u njemu smjestiti. Dobismo i nekoliko biljaca na uporabu, i tako smo brzo zaspali. Više puta me probudila vika i štropot iz obližnjih obora, kad bi čobani tjerali vuka, koji bi se došuljao do blaga. Pod jutro me probudi neka mokrina, i kad pogledam oko sebe, opazim da sva trojica ležimo na sasvim promoknutim biljicima. Kiša je naime, koja već cijelu noć nemilo pada, prodrla naš slabi krov, što je na mnogo mjesta gadno prokapalo. Jedno takovo mjesto nalazilo se upravo nad mojim licem, pa me je voda, koja je neprestano curila na lice, probudila. I drugovi se također probude, te sad onako mokri odlučimo da

prekinemo sa spavanjem i da si popravimo krov i da naložimo vatu. Tako se izvučemo iz našega mokroga brloga napolje na kišu. Tu je još mrak, gusta nas magla obavlja tako, da ne opažamo ni stan do nas, i dok se nas dvojica bacimo na popravljanje krova, dotle treći preuzme tešku zadaću da zapali oganj. Šatorom, u kojega smo dosada bili zamotani, prekrijemo krov, i sad nam tek sine, da smo to već odmah jučer mogli učiniti, ali stara poslovica, da pametne ideje dolaze uvijek prekasno, ispunila se i ovaj puta. U to se i treći drug povratio s velikim ugarkom od čobana i sada nam, pomoću šatora zaštićeni bar od kiše, ako i ne od vjetra, ipak nakon dugog natezanja uspije užeći vatu. Tako stisnuti u malenoj prostoriji oko vatre, počeli smo opet pomalo da oživljujemo naše mokre i zamrzнуте udove. Konačno se i vani počne daniti, ali gusta bijela magla još uvijek zastire sve oko nas. Tek oko 7 sati počinje bura rastjeravati magle i goniti ih prama moru. U to nam dođu i čobani zaželjeti dobro jutro u svojim prokislim crnim kapucama. Na njihovu tvrdnju, da će danas još biti lijep dan, jer da će bura sasvim potjerati oblake, počnemo da se spremamo na put. Htjeli smo, da pohodimo 1639 m visoki Badanj. I doista! Jedva smo se spremili, već je sunce počelo prodirati kroz oblake, a velike krpe magle tjerane od sjevernjaka, naganjale su se prama Buljmi, rušeći se u duboku provaliju Velike Paklenice. Najednoć se pokaže kamenita obla glavica Višerujne, sva u jutarnjem suncu. A nevrijeme jednako brzo, kao što je jučer počelo, prestane i nastane najlepše gorsko jutro. Tek zadnje ostatke oblaka rastjerava sjevernjak po azurno-modroj površini neba, a zrake jutarnjeg sunca prospu svoju toplinu po svoj širokoj okolini.

Tako krećemo nogostupom uz neku lokvju prema sjeverozapadu sve bukovom rijetkom šumom put badanjskih stanova. Sve je oživilo od kiše, trava se uspravlja, lišće na drveću veselo trepeće, brojne gujavice i kukci oživljeni vlagom, presijecaju nam put, a tople zrake ranoga sunca zrcale se u bezbrojnim kapljicama, što ih je ostavila kiša, na svakome cvijetu i na svakoj travci i listu, u svim bojama duge. I ptice se javljaju po šumi. Crni kos triliće negdje iza grma, a izdaleka čuje se klopotanje crne žune, kojoj doskora s druge strane počne da odgovara druga, nešto različitim tonom. Danas lako hodamo po vlažnom humusu u šumi, i tako prevalivši već dva hrpta, silazimo opet na veliko polje, slično Dōcima, gdje su se smjestili badanjski stanovi. Već iz daleka čujemo zvonjavu zvonaca i blejanje blaga, što ga čobani rastjeruju na susjedne gorske livade. Uz rub polja mimoidemo stanove, i desno se nađemo opet u šumi.

Staza nas vodi uz jednu sniježnicu, sve strimije se uspinjući uz južni obronak Badnja. Najedom, iza zavoja, dovede nas na odulju, zelenu šumsku čistinu, gdje, na naše veliko začudjenje i radost, opazimo maleni izvor prave pravcate izvor-vode, koja se, protekavši nekoliko metara nadzemno, opet doskora gubi u kamenju. Ovdje smo dugo sjedili, uživajući kraj izvora vode, kakove nismo pili već od Bakra. Sunčane su zrake tek samo mjestimice prodirale kroz guste krošnje visoke bukove šume, a svaki lahor, koji bi ustreptio lišćem, šarao je na zemlji preražne oblike sjena. Velike žute zvijezde Inula, koje su se još svijetlile u preostalim kapljicama noćne kiše, okretale su se za tim sunčanim zrakama, a divlje pčele veselo su zujale od jedne do druge, skupljajući pelud za dugu zimu.

Krenemo dalje! Staza je vodila samo do vrela, a sad treba da si sami tražimo daljni put. Strmo se uspinjemo kroz šumu i doskora stižemo na velike livade, što sa sviju strana opkoljuju samu glavicu. Sočna trava

FOTO: DR. R. SIMONOVIĆ, SOMBOR.

STAN U LUČANIMA NA PRENIU (HERCEGOVINA).

sva je još mokra od kiše, a mnogobrojno cvijeće prosipalo se po toj velikoj zelenoj površini, davajući svojim raznolikim bojama cijeloj okolini poseban šaren karakter. Kao kakove velike svijeće strše gdje god u vis veliki cvjetovi žutoga enciana, a niski modri cvjetići nježnih veronika strašljivo se zakrivaju za veliko kamenje. Na bijelim cvjetovima neke posebne planinske vrsti ivančica sunčaju se brojni kukci, a osobito se ljeska u sunčanim zrakama zlaćanozelenkasti oklop zlatne mare. Teško se prsimo po kliskoj travi uz strmi obronak, ali još nekoliko metara, i evo nas na vrhu! Daleki vidik ipak nas odsteti za strmi uspon. Prama sjeveru daleka lička ravan, sa rasijanim bijelim naseljima i vijugavim putevima, prama istoku poznato nam već bilo južnoga Velebita, sa Vaganjskom skupinom sprjeda, a dalekim Sv. Brdom u pozadini. Dok su ovo bile nama već dobro poznate slike, to nam se prama jugu i zapadu pružaju sasvim novi pogledi. Kaо veliki broj glavica i vrhova, tek na tjemenu nešto goli, a inače pokriti velikim zelenim plaštem огромnih prašuma, koje prekrivaju sve one brojne provalije i ponikve, ukazuje nam se odavde srednji Velebit u svoj svojoj tajnovitosti. Nedaleko pod nama, na južnoj strani, opažamo veliko kameno polje, opkoljeno sa šumama, gdje su se smjestili badanjski stanovi, a iza nekoliko nižih kosa, kao dugoljastu udubinu među šumama, naslućujemo Dôce, kuda vedi prastari, već Rimljanim dobro poznati prelaz preko Velebita na more. S juga mrka Buljma i široka Višerujna brane pogled dalje prama moru, dok se sa sjeveroistoka, još dalje od strme glavice Visočice, sasvim uz rub horizonta, ocrtavaju slabe konture kamenitoga sjevernoga Velebita, obavijenoga tmastim crnim maglutištinama. Nademo nešto zaklonjeno mjesto nedaleko ispod vrha, i tu se izvalimo u visoku travu, punim plućima udišući miris vlažne zemlje i preraznoga cvijeća. Tako smo promatrali sad modro nebo nad nami, sad brojne leptire, sa crvenim i tamnim šarama što su u ljubavnom lijetu vrludali od cvijeta do cvijeta, ili velike crne šumske mrave, što se uvijek zaposleni, provlače među travom, noseći kojekakve slamčice u svoj mrvnjak. Dugo su vremena dva strvinara, crtajući svoje krugove visoko po nebnu, svraćali na se pozornost. Već je sunce bilo davno napustilo zenit, kad se odlučismo na povratak. Spustisimo se istim putem, kojim smo bili i došli, i tako za sat i po lagana hoda stignemo opet na Dôce. Tu smo još dugo kraj našega stana ležali na suncu i slušali kako šuma bruji od visokoga vjetra, dok se nije sunce izgubilo za Buljmom, koja je sva planula u večernjoj rûmeni. Brzo se počeo hvatati mrak, pa su se i čobani počeli vraćati s blagom. Stado za stodom vraćalo se, sad iz jednog, sad iz protivnoga smjera, a glas zvončića veselo ozvanja po kotlini, gubi se sve dalje, dok napokon ne zamre negdje među pećinama Buljme ili Višerujne. Na nebu su se počele javljati prve zvijezde, ali vrhunci se još za čas zasvjetle, dok i njih ne obuhvati mrak. Dugo smo još sjedili oko vatre, dok su nekoji od čobana muzli blago. Napivši se još konačno svježe podojenoga mlijeka, legnemo spavati.

Već se bilo dugo razdanilo, kad smo se drugo jutro probudili. Odlučisimo se do podneva počivati, a popodne se uz Buljmu spustiti u Paklenicu. Tako smo ležali u hladu velikih bukava, dok je oko nas sve brujišlo životom. Brojni kukci i leptiri posjećivali su cvijeće, što se je raspupalо uz rub šume pod zaštitom širokih krošnja, gdje bura ne može da ih dohvati. A kad je sunce već jače pripeklo pojaviše se i veliki gorski leptiri vrste apolo, koji su sa svojim staklastim velikim krilima i crvenim očima podavalci poseban ukras okolici. Tako je brzo došlo i podne, te se nakon

ručka, spremismo na put. Sunce je doduše nemilo peklo, bilo je baš oko 12 sati, ali smo ipak, nakon pozdrava sa nekim čobanima, koji su bili ostali kod stana, krenuli. Stigavši na sredinu polja, slijedimo izgaženi put. Što se, zavivši oko nekoliko ponikava, uzdiže na sedlo između Buljme i Glavinovca. Odavde se obronci strmo, gotovo okomito, ruše u dolinu Velike Paklenice, a oko 800 m okomite stijene sasvim onemogućuju odavle uspon na Višerujnu. U brojnim serpentinama, mjestimice duboko zasjećenim u pećine, brzo gubimo na visini. Doskora dolazimo u prekrasnu rijetku bukovu šumu, u kojoj nalazimo razasijane grupe tamnozelenih borova i ariša. Dolazimo sve niže, sve bujnija biva vegetacija, koja sve više naliči na onu u Primorju.

Doskora počinje bukvu zamjenjivati prava primorska šuma. U glavnom su javori i crni grabar, pa po kojii primorski hrast, sa svojim kožnatozelenim listovima. I mnogobrojne cikade, koje sa svojim zikanjem čine pravu halabuku, podsjećaju nas na blizinu mora. Prolazimo ispod velikog naselja Dujma Kneževića, i doskora stojimo na dnu Velike Paklenice. Široko kamenito korito, i sada usred ljeta dosta boga vodom, provija se dolinom put mora. Ogromno kamenje, što ga mjestimice u njemu nalazimo, priča o jakosti proljetnih voda, koje su ga iz dalekih visina Velebita dokoturale ovamo. Prolazimo kraj lugarnice, nekada lijepo uredene jednokatne zidanice, koja je za vrijeme prevrata sasvim postradala od požara. Prama natrag pruža se prekrasan pogled u ogromni amfiteatar svršetka doline, pogled, kakovomu ne možeš ni da u Alpama igdje nades para. Ogorinne bijele stijene sa sviju strana upravo se okomito dižu do 1800 metara visine, dosižući do najviših glavica Velebita. Lijevo u kutu, daleko gore opažaš kao duboku usjeklinu sedlo između Glavinovca i Buljme, kojim smo sašli sa Dôlaca, a mjestimice možeš da u onim strminama opažaš i stazu, koja se upravo u vrtoglavim zavojima spušta u dubinu. Cesta slijedi neprestano potok, koji doskora ponire, a ostaje samo široko i suho kameneno korito.

Prolazimo pokraj nekoliko mlinova i naselja, lagano se spuštajući. Ali doskora se dolina opet sve više sužuje, okolni se vrhovi sve više približuju, a bogata vegetacija, koja je dosada prekrivala okolicu, postaje sve to rjeda. Približujemo se sve više onom najdivljem i najpustijem dijelu doline, pravoj Paklenici. (Slika u prilogu broj 4 i 5.) Čim smo više ulazili u ovu pustoš, sve jača je postajala žega. Iza jednoga zaokreta, najednom se dolina počinje strmorušiti, dok nas sa svih strana ne zatvore puste ogromne i okomite stijene. Veliko kamenje, pa i cijele pećine, kao kakova malena kućica, leže naoko. Nigdje ni travke, ničega zelenog, samo pust kamen. Tek uski potez modroga neba nad nama podaje toj pustoši bar nekakav život. Vrućina je upravo nesnosna! Gledam pred sobom drugove, koji, udaljeni medusobno kojih 50 koračaja, poniknute glave, kao pijani, marširaju. Nigdje ni maš povjetarca ili bar promaje! Iz usijanoga kamenja izvire neki žar, te upravo čutiš kako ti krv sve brže kola po žilama. Glava mi je, kao da će se sada rasprsnuti, užareni zrak neprestano mi titra pred očima, koljena klecaju, a olovнатe noge, pod teškim nahrpnikom, jedva nalaze čvrstu podlogu. Konačno se ipak i taj tjesnac raširuje, pećine se nešto udalje, a prošavši mimo nekoliko zelenih uljika, najednoč nam za zavojem pukne pogled na ogromnu površinu Jadrana, obasjanu zadnjim tracima sunca.

Tramontana i svježi zadah mora brzo nas dovede k svijesti, i za malo se nademo na cesti. Ukrzamo hod, i dok je crvena sunčana kruglj

tonula za pustu obalu Paga, a okolinom se počeo širiti mrak, uđemo u Starigrad. Dok smo ulazili pod čisti i prijazan krov Vežićeve gostionice, slali su nam daleki velebitski vrhunci svoj crveni posljednji večernji pozdrav.

DO IZVORA GRADNE.

FRAN ŠUKLJE.

ZAGREB.

Lagano i kao da stenje pod teškim teretom micao se je jedne ljetne nedjelje samoborski vlak sa izlazne stanice u Zagrebu. Kreat je putnicima, većinom izletnicima i planinarima. Jedni su pošli samo do Samobora, da u hladovitom Anindolu proborave dan počinka u čistoj i zdravoj prirodi, dok su mnogi odlučili, da krenu i dalje u zanimivu, prirodnim krasotama bogatu samoborsku okolicu. Ima ih koji će prema Stojdragi, drugi Ludvićem na Breganu, treći na Oštrc, četvrti na Plješivicu ili Japetić — svi se vesele lijepom ljetnom danu. I nas se nekoliko skupilo s namjerom, da se prošećemo po samoborskoj gori, ako i nijesmo unaprijed odlučili, kuda ćemo. Vlak se je kretao lagano, vrućina je postajala sve veća, svi zaključujemo, da će dan biti vruć. Stisnuti jedan do drugog, stigosmo konačno u Samobor, no mi još uvijek neznamo, na koju ćemo stranu. Odluka je bila brza. Poči ćemo do izvora Lipovačke Gradne, te ćemo se ispod Velikog Oštrega spustiti u Rude. I mi krenusmo.

Za pola sata od željezničke stanice prošavši gotovo cijeli Samobor stići ćeš do ulaza u dolinu Lipovačke Gradne na svršetku »Gornjeg kraja«. Ovdje se od ceste odvaja na desno loš kolnik kroz dolinu Ludvića, kroz nju protiče bistar potočić istog imena i ovdje utiče u Gradnu. Dolinske strane izgradnjene su ovdje od dolomita, kojeg lome i koji dolazi u trgovinu pod imenom »samoborskog pjeska«. Na ulazu u dolinu Lipovačke Gradne smjestio se je s desne strane brežuljak Gradišće sa crkvicom sv. Filipa i Jakoba, a s lijeve strane poznati brije Hajdovčak, koji ujedno s druge strane čuva ulaz u Rudarsku dragu. Za četvrt sata odavle dolazimo širokom dolinom i lijepom cestom do poznate Reizerove bakrane (Hamer). Dotle je cesta ugodna i dobra. Odavle dalje dolina se Lipovačka suzuje. Kolni put postaje sve lošiji, jer za velikih kiša izlazi Gradna iz plitkog korita, te se prelijeva na cestu. Tim lošim putem došli smo za dva sata sad po ugodnoj hladovini, sad po žarkom suncu do pod ruševine starog Lipovačkog grada — došli smo u mjesto Mali Lipovec.

Dolina je Lipovačka kod bakrane izgradnjena od kremenih konglomerata, koje tu lome za industriju mlinskog kamenja. Ti konglomerati pripadaju karbonu — dobi kamenog uglja, no taj je karbon u gori samoborskoj kao i općenito u našoj domovini neproduktivan. Kasnije je dolina Lipovačka izgradnjena od dolomita i vapnenca triadičke dobe. Tek pred selom Mali Lipovec u potoku i na dnu doline opazit će pozorni motrilac prije spomenute kremene konglomerate kao i neke crne škriljavce, koji ovdje zastupaju opet karbonsku dobu u povijesti naše gore. U škriljavcima, koji sliče onima, iz kojih prave poznate pločice za osnovne škole, nalazili su neki istraživači i ostataka nekadanjeg bilinskog svijeta — no meni nije to ni uz najpomniju potragu uspjelo. Svakako su ti ostaci ovdje veoma rijetki. Ispod Malog Lipovca dolina se je posvema suzila. Cesta nas ovdje vodi do prvog mlina na Gradni, a ispod samog sela. Kod mлина lijevo uz cestu naići će izletnik na hladno vrelo, gdje

se može okrijepiti za daljnji put na Lipovačku gradinu, ako mu je s volejom popesti se na nju.

Lipovac grad po svoj prilici lovački dvorac okičkih gospodara sa gradjen je na čunjastom brežuljku visine, oko 598 met. Škarje i grmlje prijeći prilaz, koji je dosta težak. Na razvalinama se razabiru dvije kule i ostaci treće. S Lipovca je lijep pogled na Žumberak. Za pet minuta dolazimo od razvaline u lijepu i hladovitu šumicu, koju zovu »Klokočevica«. Pokojni Hirc drži, da je ta šumica dobila ime po klokoču. Klokoč (*Staphylea pinnata*) je grm s perastim lišćem i grozdastim cvatovima. Cvijeci su bijele boje. Plod je mjeđuh sa sjemenkama tamnosmedje boje, a prave iz njih čista. Cvate u svibnju i lipnju. Kroz Klokočevicu vodi jedan put preko »Priseke« do pod vrha Oštrega, dok se drugim možemo spustiti do izvora Lipovačke Gradne. Taj je izvor udaljen od prije spomenutog mlina na cesti oko jedan kilometar, a smjestio se je u prekrasnoj šumi i dubokoj hladovini. Prekrasno je to mjesto za odmor nakon trosatnog puta, što smo ga prevalili od Samobora do ovdje, a sve po žarkom ljetnom suncu. Ovdje smo se i mi odmorili. Nakon jednog sata krenuli smo natrag cestom u dolini Lipovačkoj. Nekako tri kilometara od izvora Gradne uspeli smo se sa ceste malom strminom na lijepi gorski put, koji nas je doskora doveo na livade podno Malog Oštrega, odakle je običajni uspon na Veliki Oštrec. Vrijeme je odmicalo. Vrućina nije popuštala i mi se lagano spustisemo u selo Rude. Bila je već odmakla treća ura iza podne.

Rudarskom Dragom pošli smo iza oduljeg odmora na stanicu Samobor. Rudarska je Draga prekrasna dolina, najlepša rano u jutro i u predvečerje iza zalaza sunca. No i ta je ljepota sada nedjeljom pokvarena. Automobil za automobilom juri kroz lijepu dolinu na Plješivcu ili sa Plješivice. Gusta prašina se diže i vije uz dolinsku stranu te kvari tako izletniku svaki pravi užitak. Zato tko ima vremena, najbolje je da se uspne do sela Kotari, a odavde preko Cerja i Tepca kreće prakrasnim šumskim putem do Aninog dola te se spusti u Samobor. Poštedjen će biti od prašine i uživat će do kraja izleta u prekrasnoj prirodi.

NA TRIGLAVU.

GJ. J.

ZAGREB

(Svršetak.)

U Triglavskome domu na Kredarici ostavismo naše torbe i olakšani krenusmo u 9 sati k cilju. — Nebo se je posvema pročistilo, tek u nizinama svedjer su taložile teške magle.

Ako se može uopće govoriti o opasnostima uspona na Triglav, onda su one u toj zadnjoj partiji od Kredarice do Velikog Triglava najveće. — Opasnost je zapravo uvijek tu, jer da popusti željezo utvrđeno u stijenu, kada se rukom podiže o nj tako reći $\frac{2}{3}$ cijele tjelesne težine — pada se sigurno i to pada smrtonosno. — Da se omakne neopreznošću nogu; da se odvali ispod noge komad pećine, a da se taj čas rukama ne podržava za pećinu — pada se, a da se više nikada ne ustaje. — Ispod nas, lijevo i desno od nas — svuda zijuju zračni prostori! Duboko dolje, na 1000 metara ispod nas ganjaju se magle, a ovdje gore, nad nama, samo suri i rumeni kamen i za njim — duboke zračne modrine. — Vjetar brije i fijuče; titra se rukavima naših turističkih košulja, probija se kroz odijelo do kože ledeni nam prste, koji se hvataju ledenoga gvoždja i kamena.

Iza pećine, u zatišju popostanemo, da odahnemo. — Silne mase sivih oblačina natisknule ispod nas kroz goleme kotline što ih okružuju Mali Triglav (2724), Šmarjetna Glava (2358), Mišelj (2350), Vernar (2225) i Krma (2020). Krmu su sasvim već prekrilile i gone ravno na nas, pružajući sablasne, goleme, bijele ruke, ali odjednom udare o sive, gole grudi kamenitih gora, kao silni valovi mora; odbiju se prema visini, zaokruže u silnim kovitljajima i razdijele se, a odozgor grune im u razbašurenu kosu leden vjetar, pa ih povija, pa ih podijeli, pa ih smrsi i razmrsti i ganja ih, bijući njihovim krpetinama o krši, što se ispod pećina nagomilale. A kamene krši kao da ih piju i proždiru; nestaje oblačina i magla i sunčani sijerak probije se kroz sjene, pa posrebri i pozlati neke daleke strane — ali tek časom, jer nove magle navaljuju, da se biju sa planinskim vjetrovima. — Oko nas ispod nas gone bijele magle i kao da se sve ove silne pećine nadimlju, pomicu, kao da skupa s njima plovimo silnom brzinom sjekući nečujno uzburkano more

Dodjosmo na opasno sedlo izmedju Malog i Velikog Triglava, a oko stotinu metara nad neprijatnim »zelenim snegom«. Nekada je bilo ovo zloglasno mjesto, jer je kameniti brid sedla širok tek do dva pedlja, a vjetar je silan. Sada je sedlo osigurano željeznim šipkama i žičanim užetom. Tuj na jednoj pećini stoji mramorna ploča sa uklesanim zlatnim pismenima: »In piam memoriam Marci Pernhart, qui primus Triglavi panoramam depinxit *6/7. 1824. † 30/3. 1871.«

Malo podalje стоји споменploča Valentinu Vodniku, koji se je popeo na Triglav 20. augusta 1795. Za onda nije bilo željeznih klinova i užeta.

Kako li je drago u tim kršima, u tim tihim visinama susretati ovakove spomenike! — To su draga pisamca, koja te sokole u časovima napora i tjeskobe. Od tih ploča, kao da diše duh tvojih davnih prednjaka i kao da te bodri njihova riječ i njihov primjer i tebi je, kao da te njihovi pogledi odnekale sa tih pećina prate i motre: kako li ćeš se ponjeti?! Slava im!

Još se opružiše ruke i noge kojih trista puta uza silne, strmenite pećine i mi dosegosmo naš cilj — vrh Triglava!

2863 metra nad morem!

Sunčani sjaj počiva i odbija se živo od bijelog razmrvljenog kamena. Vrhunac je obal i prostran, da može na njemu stajati koja stotina osoba. Tu je lijepo i prisojno i baš ništa ne podsjeća na preturene ponore i opasnosti

Mir i neka nadnaravno svečana tišina — tišina svemira!

Niti čuha vjetra; niti pokliča ptice; niti laveža pasa kao da je sve to što na svijetu živi i što se glasi ostalo zauvijek negddie duboko ispod nas. Kao da se je zavuklo pod zemaljsku koru . . . Iz ovih visina ne odaje ništa, da na ravnoj kori zemaljskoj išta živi, radi i bitiše.

Ali unutra, u nama, u tom malom ljudskom srcu — u tim moždanskim našim centrima — toliki osjećaj silnih prostora; toliki je osjećaj lakoće poleta, ponosa i toliko radosnih drhtaja — te sve kao da oživljava u jednome zanosu; u jednome osjećajnom zamahu neke silne zahvalnosti i posebnoga dubokoga počitanja, spram tih nijemih gorostasa, spram ovih nesvrzivih, ozbiljnih i šutljivih vladara zračnih prostora. . . .

Sada sam bolje razumio onu Potočnikovu:

Visoko vrh planin stojim
V veselju rajske tu živim;
Tam dol' ljudje prebivajo,

Veselje redko vživajo:
Prid' vrh planin
Nižave sin!

Pogled uokrug — nesravnjivo divan! Leden vjetar iza noćašnje kiše pročistio je visoke zračne slojeve i pucao je vidik čist i sjajan u divne daljine zapinjući o bijele, kristalne vrhunce južnotirolskih Dolomita: Mar molata, Antelao, Dreizinnen, Monte Cristallo, Sella itd.

Silni Ortler izdigao se nad zapadnim horizontom. —

Spram sjevera lanac Karavanki, pa visoke Ture: Grossvenediger, Grossglockner, pa Dachstein!

Na časove dijelile se magle i puče nam pogled na suncem obasjanu Soču — koja nam sinu kao snovidjenje, kao divna sanja, pa da je za čas sakriju magle

Kada je nizina bistra vidjeti je odavle prostim okom Tršćanski zaljev, Veneciju, pa rijeke Tagliamento, Livenzu, Piave i Brentu. —

Danas ne vidjesmo ni Ljubljane, ni Bledskog jezera. —

Savinjske i Kamničke Alpe — kao na tanjuru. —

Šta ču da nabrajam? — Zar podnosi ponos ovih orijaša, da ih krsti sućušni dvonožac? — Zar na ova smjela, orijaška čela udarati dućanske cimere? —

Pustimo ih u ovome carstvu ajera i ozona, munja, vjetrova, oluja i gromova, mraza, leda, vječnih snjegova — pustimo ih na njihovim titanским prijestoljima, pustimo te vječne vladare neka miruju od ljudskih nepodopština. —

Stotine vrhova; stotine neznanih orijaša; posebni džinovski svijet!

Vrhunac Triglava kruni Aljažev stup. To je od jakoga željeznog lima izradjen 2 mt. visok u kamenje učvršćen valjak sa čunjastim krovom. U nutrinu stupa može da se smjesti 5—6 osoba. Nutarnje su mu stijene naravno sve ispisane imenima i datumima. Providjena je nutrina posebnim napisima, koji služe za orientaciju divotnoga pogleda sa vrhunca.

Razumije se, da je svaki od nas ponio priličan snopić razglednica, na koje udarismo štampilju »Aljažev stolp vrh Triglava 2863 m«, što je pohranjena u željeznom stoliću, u kositrenoj kutiji baš na samom vrhu.

Upisasmo i svoja imena u spomen knjigu, koja se isto u tome stoliću čuva. —

Dok smo se bavili tim »ovjekovječenjem« navukla se neprozirna bijela magla; obavila nas i uklopila u hlad, te počesmo odmah pomisljati na povratak, jer se je bilo bojati susnježice.

Obidjosmo pod vrhom t. zv. Staničevu zavetišće (sklonište) t. j. u živu stijenu uklesanu sobicu od neko desetak kubnih metara objama, gdje može da se za silu skloni 10—12 osoba. — Vele, da je to malo duplje spasilo život mnogome planinaru. —

Kroz gustu maglu, providnu tek na koji korak, spustisemo se sretno do Kredarice i ja, po starom planinskom običaju, potegnuh živo za zavjetno zvono na zvoniku kapelice tik uz Triglavski dom: žečeći sreću mojoj krasnoj domovini i mojoj maloj dječici, koja su sigurno za mene pitala

A srebrni zvezak raznosio se gorskom tišinom; odbijao se deseterostrukrom jekom od kamenih stijena i gubio se za dalekim, sivim maglama — koje su zlokobno zastirale moj vid

Poručavši, digosmo se u 1. sat poslije podne na put, da dosegнемo Bohinjsko jezero. — Priključiše nam se dva nosača iz Triglavskog doma, koji su nakanili u staru Fužinu po svježi živež.

I sada započe silaz — bezopasan, brz, nestrašan i zabavan. — Uvijek južnom stranom, po prisojnim stranama; iznad bujne alpske flore, pa nam postade prijatno — osobito kad nas je na domak Vodnikovoј kući obasjalo toplo sunce.

Tu nas stiže velika žalost, jer nas je ostavio naš Cveto, požurivši se da uhvati jošte spoj za Bohinjsku Bistricu — Ljubljani — Zagreb.

U Vodnikovoј koči (1806 m) nad Velim poljem založismo odličnu kafu sa »smetanom« (tučenim slatkim vrhnjem) i sjedosmo na skromnu klupčicu, da napasemo oko na ovome zemaljskom raju . . .

Jer odavde pogled na Triglav, na Velo polje, pa na prekrasni Mišelj vrh (znam da će se tu smijati moja posestrima Alica i njezin mužić, moj Dragan, kaošto su mi se i pred 3 godine smijali, kada se nijesam sit mogao nagledati tog prekrasnog brijega [2350 m]), jeste jedan od najljepših u čitavom triglavskom sklopu.

Tu me posluži sreća, te nabrah krasnog runolista.

Ostavivši Vodnikovu koču, a nakon pol sata oštrog hoda, okrenusmo desno putem kroz Voje.

Sa Tolsteca i Velikog Dražkog Vrha pa niz Spodnjo Vrtačo počele se rušiti teške, sive oblačine i mi uzesmo najoštlij tempo marša, jer smo uvidjali, da se spremaju nevrijeme. Tek uhvatismo prve rubove bijelogorične šume, sasu se kiša kao iz kabla — pa tako sat, dva, tri . . .

I preko krši i kroz šume i kroz sipine, pa opet kroz šumu bez konca i kraja — pratila nas pljušavica ne praštajući i pretvarajući svaku i sljednju krpicu na nama u živu vodu . . . Sve je niz nas curkom curilo . . .

Zapamtili smo si put kroz Voje i zakleli se: Nikada više ovim paklom!

Put nas dovede na prostrane sočne pašnjake sa obiljem pastirskih stanova. Sredinom te krasne doline protiče potok Mostnica. Na jednome mjestu, desno od smjera našega puta, prema t. zv. Dednom Polju, otvara se lijep vidik na slapove, koji se, bijeli poput snijega, ruše preko žutih pećina.

Kiša je jošte dobrano rosila; odijelo je poprimilo bar peterostruku svoju težinu; cipele pune vode pištale su i uzdisale, kao da pate od teške astme, a mi smo oštrim koracima i ne misleći više na kišu, marširali kao za okladu.

Konačno dosegnušmo čuveni Hudičev Most i za par minuta padosmo na glavnu cestu u selo StaraFužina — uprljani, izdrti, zaliveni kišom, iznureni od nevremena i tegotna marša.

Prezirali smo ljude na biciklima i kočijama, pa i one, što su iza gospodarskih ograda u svome stajaćem, nedjeljnju ruku buljili u nas — nazivajući ih u sebi (kaošto valjda istodobno i oni nas) dangubama!

Kiša je već pred dobar sat stala i zrak je bio svjež i pun mirisa načislih sjenokoša, šuma i zemlje.

Cesta lijepa, ravna kao stol i bijelo-siva. Po vrtovima i prozorima bijelih, urednih seljačkih kuća osmjeju se rujne »belagonije« i kojekako »ardeče rožice«; ispred jedne gostionice ijujuće veseli narod i poskakuje po taktu ručne harmonike.

Mi se sušimo i oporavljamo i u nas se sve vraća dobra volja. Pa kada nam pred očima puče tamno-modra, mirna vodena ploha Bohinj-

skog jezera, zaboravismo na sve nedaće i napore i uronismo dušom u taj opjevani planinski raj!

Na mostu kraj Sv. Janeza okrijepismo se svježim malinama, što su ih selska dječica za male pare prodavala, a meni se stegnu srce, kad viđej bosonogog malinja u razdrijenoj košuljici, što se starijoj sestri uhvatio suknje: plave kose i modrih očica, kao moj mali Nikola! Uzeh ga k sebi, a on se osmijehnu; valjda za to, što je i na meni bila izdrta košulja, pa nije vidio tolike razlike... Djeca se odobrovoljiše, ali nam nikako ne znadoše kazati, gdje li je ladjar, koji bi nas preko jezera prebacio do hotela Zlatorog.

Konačno odlučismo jošte tih 6 km. propješaćiti, ma da smo osjećali glad...

Krasnom cestom, sred neprekidnog zelenila šuma, sred lanaca gora — uz pepeljasto-modru površinu čarnoga Bohinjskog jezera — stigosmo do hotela Zlatorog za 1 sat i uzesmo smjesta sobu, da se preobučemo i restauriramo.

Vi ćete mi rado vjerovati, kada Vam reknem, da smo večerali sa odličnim apetitom, pa da nam je čak i čašica odličnog ljutomerčana išla u slast, vraćajući nam potrošene snage.

Ne mogu i ne ću da se oprostim sa ovim najdaljim sjevernim kutićem naše prostrane domovine, a da se ne spomenem večeri u mjesecu rujnu 1919. nakon mojega prvog uspona na Triglav.

Onda smo, silazeći sa Kredarice bili zalutali, pa nas je jedno odljeno planinarsko društvo dozivanjem vratilo na pravi put.

Tu, u »Zlatorogu« sastali smo se sa dvojicom članova onoga društva, sa ljubljanskim planinarima, braćom Slovencima, Frančekom Kosom i N. Jakom.

Tu smo zapečatili bratstvo, negdje iza ponoći, na cesti, što vodi spram izvora Savice — u divnoj noći, za divne mjesecine.

Tu su se redale zdravice domovini i ovom zemaljskom raju i tu smo se izgrlili u zanosu nesmućenog bratskog srca, darujući se na spomen planinskim cvijećem — oni nas Hrvate triglavskim rožicama.

Ja znadem da oni isto, kao i ja, rado pomišljavaju na taj čas i meni ie žao, da nas sreća nije ponovno našla na ovim planinama zajedno.

*

Sutradan u zoru poranismo.

Jutro je bilo divno. Magle su se dijelile ustupajući mjesto čistoj nebeskoj modrini i jasnim sunčanim zrakama, o kojima su se bjelasali vrhunci okolnih gorostasa, kupajući svoju sliku na bistroj površini Bohinjskog jezera. Zagledah se, zanjeh se — sav potresen nevidjenom ljepotom i slatka muzika stiha velikana — pjesnika, preli mi se sjećanjem.

»Al gdje oči više lete
Pod visoke neba strane,
Vrha vitijeh sniežne čete
U sjajnosti svud se bane;
A pred svima gorska slava
Vrh ponosni od Triglava..

Blago oku, što to zrije,
Blago duši, ku to grije!
Tko da tu se ne zaljubi,

FOTO: Z. ZOBUNDŽIJA, ZAGREB.

GEROVO I GEROVSKO POLE (GORSKI KOTAR).

Ne zaljubi, ne izgubi,
Ne razgriva, ne usniva,
Kom' da s' duša neraspliva?

Koga mašta gor ne poni,
Na sniježane gorostase?
Kog da želja ne zaroni
U plavetne dol talase?
Raj u raju, svijet iz svijeta
San o vječnoj blaženosti,
Krajina je ova sveta,
S njom se prosti, s nebom se oprosti. ,

U daljini, pod strahotnom Komarčom-stijenom ljeskao se u jutarnjem žaru snijeg slapa Savice i jasan šum dopirao je do nas.

Bilo nam je doista, kao da se s nebom praštamo, kad posjedasmo u autobus, koji nas odveze u Bohinjsku Bistricu .

Voz, što je spremam čekao na stanicu, postade nam tudi i mrzak, kao i sila, koja nas kida iz naručaja onoga, što ljubimo i koja nas budi od divnih sanja...

Ako ikada u životu, taj puta bila je iskrena moja želja: Do skoroga vidjenja!

NAŠE SLIKE.

Planinari, koji putuju po Velebitu, Dinari i ostalim planinama našega krša ne nalaze u visinama iznad 700 m. nikakovih zakloništa, izuzev pastirskeh stanova. Stanovi su jedina zaštita planinarima u slučaju nepovolna vremena, kao i jedino prenočište, aко nisu snabdjeveni svojim vlastitim šatorima. Stanove nalazimo redovito u neposrednoj blizini sočnih livada i pašnjaka, pa zalaže do aps. visine od preko 1200 m. Stanovi su obično male potleušnice sabite iz dasaka i pokrite su daskama, često ih ima, kojima je podnožje od složena kamena sa drvenim krovom. Ima ih i takovih, koji su u polušilji kakove stijene, pa su samo djelomice dogradjeni i nadkriti. Stanovi su nastavani samo za letnih mjeseci, dok narod pokosi košanice i pobere ljetinu, koja se nalazi u blizini stanova. Naše dvije slike u prilogu prikazuju nam dva stana hercegovačkih čobana sa Prenja u Hercegovini. Lijepo ove snimke snimio je poznati naš planinar i vr-

stni fot. g. dr. R. Simonović iz Sombora, koji je ove godine otisao u Biokovo, pak je uredništvo Planinara obećao i iz onih krajeva lijepih slika.

Treća slika u prilogu pokazuje nam ubavo mjestance naše Švice Gerovo. Gerovo leži u lijepom i plodnom kršnom polju, koje omedjeno lijepom crno i bjelogoričnom šumom okolišnih brijegeva Sv. Gore, Hribi i Crkvene Hribi. Ovaj potonji dijeli gerovsko polje u dva dijela, jedan dio je plodan, a drugi pust i močvaran. U okolici se nalaze lijepi slapovi Sokolice, a ispod Repečkoga laza dolazi Gerovčica, koja ponire sa ostatim vodama u Gerovsku pećinu. Gerovo broji oko 2000 stanovnika, ima blago podneblje pa je vrlo podesna tačka za planinare, koji žele uživati u lijepim krajevima našeg Gorskog Kotara. Sliku je snimio dobar poznavaoac onih krajeva g. Z. Zubundžija.

—ak.

DRUŠTVENE VIJESTI.

Zapisnik.

XIX. redovite godišnje glavne skupštine Hrvatskog Planinarskog društva u Zagrebu održane dne 21. lipnja 1923. u prostorijama kluba »Trgovački dom« u Zagrebu.
Prisutno i zastupano 148 članova.

Dnevni red:

- 1.) pozdrav predsjednika
- 2.) izvještaj tajnika
- 3.) izvještaj blagajnika
- 4.) izvještaj nadzornog odbora

*) August Šenoa: Bohinsko jezero.

- 5.) Podijeljenje apsolutorija upravnom i nadzornom odboru
 6.) prijedlog upravnog odbora o povišenju članarine i upisnine
 7.) izbor petorice odbornika
 8.) izbor nadzornoga odbora
 9.) eventualia.

Predsjednik dr. Ivan Krajač otvara u 20 i pol sati glavnu skupštinu, pozdravlja izaslanike podružnica iz Karlovca g. Bartola, iz Petrinje g. Stahuljaka, iz Zagreba (Sljeme) g. Müllera.

Po punomoći zastupane su slijedeće podružnice: »Plješivica« u Jastrebarskom, »Runolist« u Lokvama, »Velebit« na Sušaku »Senjsko bilo« u Senju i »Risnjak« u Delnicama.

Moli skupštinu da smije nekoliko riječi spomenuti o budućem radu **Hrvatskog Planinarskog Društva** dok će o dosadanju radu izvestiti tajnik. Izriče slijedeći govor:

Poštovane gospodje i gospodo,
 braćo i sestre planinari!

Otvaraјуći glavnu skupštinu za god. 1922. srdačno pozdravljam sve ovdje prisutne članice i članove, a napose pozdravljam izaslanike naših podružnica, koji nisu žalili niti truda niti troška, da budu danas osobno prisutni.

Prije nego predjemo na dalnje točke dnevнog reda dozvolite mi gospodo letični osvrt o stanju našeg planinarskstva:

Razvoj hrv. planinarskstva u god. 1922. značio je daljnji napredak. Trud i rad uložen u god. 1921. i 1922. počeo je odbacavati svoje plodove, pa će nas pobliže o tome izvjestiti g. tajnik.

Ja ћu spomenuti nekoliko riječi o prvom i neposrednom našem programu, koji bi društvo imalo izvaditi u najskorijoj budućnosti.

U pogledu publikacija možemo pokazati na uspjelo godište našeg »Hrv. Planinara«. Područje uspona u njem opisanih seže od Jalovca u Sloveniji zaprimajući cijelu Hrvatsku pa do uspona na bosanske planine i opise srpskog kraja pod Šarom Planinom. Ima opisa, koji će sačuvati trajnu vrijednost ili kao pročućena umjetnička cjelina ili po svom sadržaju kao prvo planinarsko otvorene i prvi usponi. Mimo toga sadržaje čitav niz praktično-teoretskih poučnih rasprava među njima takovih, koje će ostati od trajne važnosti bilo po popularizovanju znanstvenih zasada, bilo jer daju na svjetlo odlična originalna praktično-znanstvena opažanja.

Ilustracije Hrv. Planinara govore sjajnim jezikom same za sebe, pa je već u ovom godištu uspjelo po prvi put dostojno

prikazati mnogi lijepi planinski kraj napose Hrvatske i Slovenije.

Planinarski prijegledi sadržani u Hrv. Planinaru: O razvoju slavenskog i stranog planinarstva, te organizacije planinarstva u svijetu su jedini u nas.

Smijemo reći: da je list ispunio doista veliku prazninu u nas i u opće u našoj državi, da je bio potreban, te da opravdava nade koje su u njoj bile postavljene.

I u stvarnom pogledu bio je rezultat vrlo povoljan.

Broj društvenih koliba povećao se je zadnje i to: na Risnjaku u Smrekovcu u visini od oko 1100 m. i na Sjev. Velebitu na Mirovu nad Vel. Alanom u visini od 1350 m., tako te društvo danas raspolaže slijedećim kolibama.

1. Na Sljemenu u visini od oko 950 m.
- 2.) u Prekrižju u Samoborskoj gori u visini od 536 m., 3.) u Smrekovcu pod Risnjakom u visini od oko 1100 m., 4.) pod Jadićevom Planom u Senjskom Bilu u visini od 1110 m., 5.) Na Mirovu u Sjev. Velebitu u visini od 1350 m., a osim toga prenočište u Strugama u Sjev. Velebitu na visini od oko 1150 m.

Najveći napor imao bi se uložiti: 1. za unutarnju izgradnju i unutarnju planinarsku konsolidiciju društva. To ima biti prvi ciljem ne samo odbora, nego i svakog svjesnog člana društva. Pod time se ima razumijevati:

- a.) rad oko podržavanja i konsolidacije broja članova i preplatnika našeg lista,
- b.) rad oko ustrajanja i vodjenja životno sposobnih novih podružnica u gradovima, a pogotovo u većim mjestima u gorovitim krajevima naše države, napose u Gorskom Kotaru, Dalmaciji i dalm. Zagorju, Bišni i Hercegovini. Mnogi naši gradovi, gdje ima i iskusnih planinara i odličnih ljubitelja prirode kao Osijek, Požega, Crikvenica, Šibenik, Split, Sinj, Dubrovnik, Travnik, Mostar, Tuzla i t. d. čekaju jošte uviiek na svoje podružnice.

c.) Na toj osnovci razvoj intenzivnog planinarskog života i ispitivanja naših planina prema sporazumnoj planu u kontaktu sa središnjicom i našim gasilom.

d.) kao temelj mogućnosti takovog rada imale bi biti vlastite prostorije središnjice u Zagrebu sa osiguranjem vlastitog bureau-a i čitaonice, što je sve opet moguće samo sa povećanim dohotkom u povodu povećanog broja članova.

2.) U pogledu izgradnje planinarskih pomagala trebat će kao najprije posao:

- a.) izgraditi i učiniti sposobnima za sticanje dosadanje kolibe, dakle na prvom mjestu kolibu pod Risnjakom, što je u poslu i kolibu nad Mirovom na Sjev. Velebitu i prenočište u Strugama pod Rožanskim vrhom na Sjev. Velebitu, te postaviti nove

krevete u kolibu pod Jadićevom Planom. Napose dogradnja kuće na Slijemu.

b.) prema dogovorenom planu i sistemu provesti markacije barem najbližim i glavnim gorskim grupama, te mrežu markacija oko sadanji i budućih koliba H.P.D. — i to u glavnem ima pasti na teret lokalnih podružnica

c.) Ishoditi popust žjezničke i parobrodarske vozarne i za grupe manje od 20 planinara; jer veliki zajednički izleti u grupama od 20 članova mogući su samo u neopasnom terenu, a opasniji teren zahtijeva manje grupe.

d.) izgradnja dogovorenih novih koliba.

3. **Poduprijeti** izdašno ispreplatom, člancima, fotografijama, crtežima i biješkama naš list: Hrv. Planinar.

4. Kao daljnja neodgodiva točka imali bi biti **izdanje planinarskih vodiča** — na prvom mjestu za cijelu Hrvatsku (bansku i dalmatinsku) sa slikama i kartama.

III. U pogledu našeg **planinarskog razvoja**, a napose rada **skore budućnosti** u Hrv. Alpskim Ograncima i Hrv. Kršu valjat će uvažiti slijedeće smjernice:

1. Za udovoljenje **planinarskih potreba grada Zagreba, osobito** za zimsko planinarenje, dolaze u obzir: **Slijeme** (Medvednica), **Samoborsko gorje** i **Žumberačko gorje** sa Sv. Gerom. Prvo ima svoja planinarska skloništa. U drugom će u budućnosti doći u obzir **napose zimske partie i ski-vožnja** u sjevernom zaledju Japetića u okolini Dragonaša sa silazom u dolinu lipovačke Gradne, što će trebati daljnju kolibu u okolini sedla Velikih Vrata (lipovačkih) ili bolje pod vrhom Japetića odnosno uz put kod Sipač g Brega. Žumberačko gorje moći će se kao blžnji zagrebački gorski kraj — pogotovo za zimske i proljetne ture i skipartije otvoriti tek kada bude stvorena automobilska veza kolodvor Jastrebarsko Sošice (oko 35 km.). U tom slučaju će put iz Zagreba do Sošica tražiti ukupno 2 i četvrt do 2 i pol sata što znači da će biti omogućeno jedno i dnevni izlet u to gorje i tada će nastupiti potreba da se pod Sv. Gerom na dobrom skiterenu postavi jedna planinarska koliba.

2. Daljnji planinarski put vodi **željeznicom Zagreb—Sušak**.

a.) **Sjeverno** od te željeznice kulminira gorski sklop u Risnjaku, koji ima kolibu i prilično dobro markirane puteve. (Ključ od kolibe na Smrekovcu valjat će osim u Crnom Lugu deponirati u Lokvama kod HPD podružnice Runolist).

b.) **Južno** od željeznice gorski sklop kulminira u Bjelolasici, koji je također prilično markiran. Za sada služe prenosišta gostione u Jasenku i Begovom Razdolju. U slučaju povoljnijih i jeftinijih prometnih veza dobiti će Begovo i Razdolje veliku važnost za planinarstvo i ski-sport, jer ne-daleko od Zagreba i Primorja leži u lijepom planinskom kraju, relativno vrlo visoko.

1100 m. (— U Sloveniji najviša mjesta: Planica i Sv. Križ 950—1000 m, Koprivnik 969 m, Jezersko 906 m, Kranjska Gora 810 m,) te je sa okolnim strmim gorskim livadama i snijegom do u kasno proljeće zajedno sa Mrkopljem osobito povoljno za ski-sport; a od stanice Lokve udaljeno je cestom samo oko 14 km. Ovaj planinski kompleks sa ulazom kod Ogulina i sa izlazom na Lokve prigodom dovršivanja markacija morati će se uzeti, као jedna cjelina.

U dogledno vrijeme, napose uz poboljšanje za organizovane planinare pogodovanje komunikacije morati će se pomicati na to, da se radi blizine Zagreba i Prim. rja, a relativne visine kraja, te zdravih klimatičkih prilika i centralnog položaja za planinarstvo, a najvažnije za zimski sport osigura u Begovom Razdolju obskrbljena koliba HPD., a zatim ili možda i na prvom mjestu kao već **današnja planinarska potreba, jednojednostavno sklonište na sedlu Bjelih stijena** do kojega vodi današnja označena staza za Bijele i Samarske stijene, za naše penjače i fotografе, koji bi tamo do bili široko polje djelovanja; a za slučaj povoljnog i pogodovanog razvoja planinarstva i jedna koliba na plateau-u vrha Bjelolasice naše Golice. Tu bi sa centralom morate sudjeljivati podružnica u Ogulinu, buduće podružnice u Mrkopljiju i Begovom Kazdolju.

c.) Dalnje gorje južno od željeznice Zagreb-Sušak valja shvatiti kao planinarske prelazne puteve iz Gorsog Kotara u Primorje pa nadopuniti markacije preko Viševice na Novi i Crikvenicu, i preko Medvjedjaka u Crikvenicu.

Radi udaljenosti puta u Primorje i uspona na Viševicu bilo bi uputno osigurati na Viševici planinarsku kolibu.

3. Daljnji planinarski put vodi Hrv. Primorjem prema Dalmaciji. Tu je na prvom mjestu duga kosa **Velebita**, koja dijelom napose u svom sjevernom i srednjem dijelu tek čeka svoje markacije, a tome bi poslu valjalo čim prije pristupiti prema već izradjenom planu.

Na Velebitu valja što prije provesti sistem koliba kojemu su temelji postavljeni, a koji će omogućiti planinarsko posjećivanje cijelog Velebita i prijelaz cijelog njegovog hrpta. U tom nastojanju kao najsjevernija koliba ostaje u Senjskom Bišu pod Jadićevom Planom današnja koliba braće Krajačići; slijedeće bi imala biti na sedlu Zavižanske Kose, u visini od oko 1600 m., koja se ima graditi i za koju je dozvoljena gradnja od Ministarstva Šuma i Ruda nedavno stigla, a kojoj valja osigurati sredstva nastojašnjem ukupnog članstva za izgradnju. Za naše penjače, da ne trebaju silaziti na noćenje u Lubovac trebati će čim se markiraju putevi postaviti betonsko primitivno (otvoreno) sklonište sa vratima, na Rožanskim (zapadno) ili Hajdučkim Kukovima (istočno) uz Lubenska Vrata upotrebivši u tu svrhu prirodu nadkrovljenu

konfiguraciju pećine. To sklonište u visini nešto nad 1600 m., a u blizini Lubenskih Vrata moći će poslužiti i kao odmorište i prenoćište između koliba koja se ima podići na sedlu Zavižanske Kose i opstojne kolibe na Mirovu. Treća je danas opstojeća koliba HPD na Mirovu, koju valja izgraditi iznutra povećati prozore i izraditi joj krevete. Kao četvrta uporišna točka imala bi biti Štirovac, o čem se vajia sporazumi sa Ministarstvom Šuma i Ruda odnosno sa d. d. »Velebit« u Zagrebu. Petu uporište imalo bi biti selo Oštarije nad Karlobagom, šesto kuća, koju će pod Višočicom izgraditi poduzetna podružnica HPD u Gospicu. Gleda Južnog Velebita imao bi se ovaj plan u sporazumu sa gospičkom podružnicom nadopuniti prema prilikama i razvoju planinarstva tako, da bi se postavilo sklonište na Dōcima i Ivinim Vodicama ili Sv. Brdu.

Daljni posao prema jugu i istoku moći će se pregledati tek sa dalnjim razvojem naših podružnica, koje se imaju novo osnovati.

IV. U savezu sa ovim prvim neposrednim mogućnostima razvoja našeg planinarstva valja radi ocjene razvoja istaknuti i sam posve osebujni karakter našeg planinarstva uvjetovan većinom prirodnim uslovima i karakterom naših planina.

U Sloveniji makar na visokim Alpama, planinarenje je spojeno gotovo sa konforom što ga pružaju i visoke doline kao ishodište, dobiti putevi, dobre pitke vode, sigurna ležišta i opskrba u kolibama. U toliko je tamošnje planinarenje usprkos visine planina relativno lakše nego li naše unatoč nižim planinama. Tome doprinose napose ovi uzroci.

Naše planinarstvo se vrši jošte uvek u glavnom bez pomoći koliba, a u kolibama nisu, osim Slijemena, opskrbljene. Znatan niz gorskih kosa diže se iz mora, dakle od 1 m apsolute visine, te se popinje u okomici do blizu 1800 m aps. visine, dakle s morske strane diferenca između baze i vrha skoro koliko od Aljaževa doma do vrha Triglava, u većini slučajeva podjednako kao visinski usponi na Veliki Stol, a više nego li uspon na Golicu u Karavankama. U većini slučajeva dugotrajnije.

Gotovo su sve planine kršne formacije bez vode na visinama potpuno, a na bokovima u znatnoj mjeri i bez vegetacije u golom kamenu, koji je izvrgnut žarenju i pripicanju jačeg južnog sunca u znatnoj mjeri i refleksu sunčanih zraka sa površine mora. Nadalje otešavaju planinarenje sili vjetrovi, osobito u golom kršu. Putevi su strmi i opori, kameniti, koji u velike umaraju, a krajevi su nenapučeni bez ljudskih — osim ljetnih — naselja. K tome dolazi i pogibelj od zmija ljutica u nižim visinama i u kamenu.

Iz svega toga proizlazi za domaće planinarenje potreba: česte upotrebe šatora za

noćenje na otvorenom, nošenje velikih količina vode ili uporabe snijega iz sniježnice, koje treba poznavati, nošenje velikih količina hrane za cijelo trajanje izleta, postavljanje noćista relativno vrlo visoko da se izbjegne pogibelji zmija, a ipak u relativnoj zavjetri radi vjetrova. Zato je planinarenje u našim planinama već i u sklopu Bjelo Lasice, a po gotovo u Velebitu i dalmatinskim planinama u vezi s velikim naprom, relativno većim nego li u otvorenim Alpama na redovnim putevima, te nosi danas, a nositi će jošte za dugo karakter prvotnog evropskog alpinizma i otvaranja novih planina planinarenju.

Sve to vala uzeti u obzir kod našeg planinarskog razvoja i njegovih mogućnosti.

V. U okviru ovdje istaknutih mogućnosti i prirodnom dane karakteristike našeg razvoja ima nam biti ciljem da razvijamo planinarstvo adekvatno našim gorama. Što znači: da imamo njegovati tip treniranog ustrajnog planinara, koji se nalazi iz svoje snage u svim situacijama, koje ga u našim planinama mogu zateći, a nikakav ekcesivni tip, koji se kreće na periferiji alpinizma. Time je dana podloga da možemo — što je glavno — uspješno djelovati na odgoju zdravljiva mlade generacije, da uzdrži blagovorno ravnotežje između svog poziva i svog zanimanja, te prirodne potrebe tjelesnog kretanja i napora u svježem zraku, na suncu, te da u planinarstvu uzmognemo nači ventil za svoju mlađenacku energiju zajedno sa odgojem estetskim i shvaćanjem prirode, odgojem etičkim i drugarstva, te sposobnošću da postane i u životu potpun čovjek, jasan u svojim ciljevima i sredstvima, jak u izbrušenoj vojiji, oslanjajući se sam na sebe i svoju snagu. Tim shvaćanjem podat ćemo tlo na kojem može izrasti prirodnim iskustvima putem jaki narodni individualitet noseći u srcu karakteristiku svoje rođene grude, te volju, ustrajnost i otpornost svoje narodne prošlosti. Takav će inteligentni razviti individualitet biti najjači stup narodne budućnosti, te će biti u stanju na temelju vlastitog iskustva kritički ocjeniti i taksmiati sve čisto spekulativne teorije: o bezvrijednosti individua u životu, kakove niču u prelazno, kao što je današnje, posljedratno doba.

Slični upliv — samo u blažem — ženskoj mekanoj naravi primjerom stilu, želimo putem domaćeg planinarstva vršiti i na našu mladu gospojinsku generaciju za ojačanje buduće njihove domaće obitelji, za ojačanje narodnog zdravlja, snage i narodne otpornosti, u najdragocjenijem što nosi narod — u narodnoj ženi, majci budućih narodnih pokoljenja.

Ovaj svoj poziv ima naše planinarstvo izvršavati napose u našim gradovima, gdje je neiskustvo mlađih dama izvrsgnuto većoj kušnji.

VI. Iz svih dosadanjih opažanja proizlazi da se u borbi protiv zapreka, a za napredak i uspjeh našeg planinarstva moramo osonniti samo na svoje vlastite sile i na vlastitu energiju. I zato molimo svakog našeg planinara da svim silama suraduje i da društvo svojom inicijativom, snagom i radom potpomaže. Potrebno je iskoristiti sve energije, sve inicijative i sve sile, koje stoje na raspolaganju. To pak potpuno osigurava decentralistički sistem naše organizacije, koji svakoj podružnici daje u okviru društvenih pravila potpunu slobodu kretanja. Time prema razvoju evropskog planinarstva danas već iškustvenim putem su i kod nas već do danas postignuti najpovoljniji rezultati samostalnog uspješnog rada naših podružnica i njihovog uspješnog saradjivanja sa središnjicom. O radu gospičke podružnice, koji je na daleko poznat ne treba posebno govoriti, a samo primjeri radi spominjem, da je na pr. i manja Jastrebarska podružnica provela više samostalnih uspješnih izleta, postavila lijepo table u okolini Jastrebarskog, a sa K. 2.000 potpomogla nabavu kolibe na Mirovu na Sjev. Velebitu itd.

Ovdje istaknuti program rada može se izvršiti samo decentralizovanom razdiobom i podjelom rada između životno sposobnih jakih podružnica i centrale, tako da podružnice preuzmu markiranje i kolibe u vlastitim radnim područjima.

Svaka podružnica, koja već dve godine opстоje, neka izvrši svoj i svog radnog područja program, a za provedbu ostatka programa neka se ustroje nove podružnice. Podružnice iz ravnih krajeva neka si odaberu svojim radnim opdručjem jedan dio našeg gorovitog kraja za praktični rad i neka preuzmu jedan dio teoretskog rada. Više podružnica može kooperirati, pogotovo sporazumno razdiobom praktičnog rada.

Ovdje valja napose sa zahvalom spomenuti požrtvovni ustrajni rad naše poslovnice, koja je najviše našim uspjesima doprinjela. I zato neka bude izrečena napose hvala g. tajniku i svim damama i gospodi, koja su požrtvovno radila za društvene ciljeve.

Pozdravljajući ponovno gg. članice i članove, koji su svojom prisutnošću omogućili obdržavanje ove glavne skupštine i zahvaljujući im za njihovu potporu, koju su društву ukazali, molim ih da i dalje sa potporom, ljubavlju i pažnjom podupru naše društvo u njegovom nastojanju za našim zajedničkim kulturnim planinarskim ciljevima u svijesti, da samo iz vlastite naše unutarnje snage možemo sve naše ovđje istaknute ciljeve postići.

Tajnik dr. Zlatko Prebeg iznaša izvještaj o društvenom poslovanju:

Slavna glavna skupština!

Još nas godinu dana dijeli od pedesete obljetnice Hrvatskog Planinarskog Društva. Uočimo li to opaziti ćemo, da polovici vječka života društvenoga ni izdaleka ne odgovaraju polučeni rezultati. Ne istražujući krivnje, koje djelomice leže u samome društvu, ali još u mnogo većoj mjeri u neshvaćanju ljeptote i koristi planinarstva u naš moramo ipak ustanoviti, da je poslije rata znatno pojačana djelatnost, a s time u vezi da su polučeni ipak mnogi rezultati.

Jedan dio te djelatnosti — naš rad od zadnje glavne skupštine hoće da članovima prikažem, da ih uvijek o našem nastojanju stvoriti sve što je našim silama i sredstvima moguće izvršiti sve one potrebe, koje će nam naši članovi svojim materijalnim i moralnom potporom omogućiti.

Kako se još uvijek nalazimo u razvitku, to je najveći dio rada i energije utrošen u propagandu i agitaciju, pa možemo mirne duše reći, da u tom smjeru nismo ništa propustili što bi bilo korisno.

Ne samo što smo naše stare članove uzdržavali u kontaktu s nama i u zanimanju za planinarstvo, nego smo svakoga novilju nastojali predobiti osjećajima i dušom za planinarstvo.

Stali smo okružnici pisali na sve strane, javili se tko sa 10 rječi, odgovorili smo mu sa 100 rječi, širili smo propagandu usmeno, agitacionim putovanjima, zabavama, izletima, predavanjima itd.

Koliko to vremena oduzima, to mogu samo oni prosuditi, koji su nas u poslovnicu češće posjećivali, te vidjeli naše poslovanje.

U našim sadašnjim prostorijama ne možemo više pravo raditi. Sto je pred godinu dana bilo dovoljno, danas više nije i društveno poslovanje zapinje uslijed toga što nemamo svoju poslovnici, barem sa 2–3 sobe. Prostorije su postale životno pitanje društva i svakom članu neka bude prva briga, da pomogne društvu do kakovih prostorija.

Danas se društveno poslovanje tako razgranilo, da ne dospijevamo više sa jednom silom svršavati posao u poslovnicu, već ćemo morati uz nove prostorije stalno zaposlititi dve sile, ako ne ćemo da poslovanje zapane u onaj prijašnji diletantizam, koji bi nama onemogućio svaku evidenciju i svaki pregled rada. A točno poslovanje kod ovolikog broja članova bezuvjetno je potrebno.

Koncem prošle godine razasli smo okružnike svim pučkim školama i općinskim poglavarstvima za moralnu potporu u društvenom radu, a od općina smo molili i neki doprinos. Odziv je jednih i drugih bio vrlo slab, tek od nekih škola i nekih općina dobili smo izvještaje i potpore.

Kočko je društvo od prošle glavne skupštine napredovalo, i koje je sadašnje stanje društva, neka Vam pokažu ovi statistički podaci:

Hrvatsko planinarsko društvo broji svega **4.030 članova.**

Od toga utemeljitelja **286**, redovitih **3744.**

Središnjica u Zagrebu uteem. 79, redovitih 2.766; Podružnica u Gospicu uteem. 185, redovitih 175; Podružnica u Karlovcu redovitih 140; Podružnica u Senju uteem. 21, redovitih 128; Podružnica u Petrinji redovitih 92; Podružnica Sljeme redovitih 69; Podružnica u Varaždinu redovitih 60; Podružnica Jastrebarsko redovitih 60; Podružnica Delnice redovitih 52; Podružnica u Ogulinu uteem. 1, redovitih 40; Podružnica u Zlataru redovitih 40; Podružnica u Sarajevu redovitih 30; Podružnica Našice redovitih 22; Podružnica Lokve redovitih 20; Podružnica Sušak redovitih 20; Podružnica Orahovica redovitih 17; Podružnica Mrkopalj redovitih 13.

Ukupno uteem. 286

Ukupno redovitih 3.744

Središnjica broji 2119 muških i 647 ženskih članova.

Porast članova središnjice od zadnje govorane skupštine pred godinu dana iznala 1.078, od toga od 1. VII. 1922. do 31. XII. 1922. članova 285, a od 1. I. 1923. do danas 793, pa je to svakako najveći godišnji porast od kako društvo postoji.

Dopisa je u toj godini dana primljeno 312, izašlo je 366, a tiskanica, okružnica, poziva itd. poslali smo **3.484**.

Od preko 4000 članova pretplaćeno ih je na list samo 696 i to: središnjica 507, podružnice: Gospic 20, Jastrebarsko 38, Ogulin 20, Delnice 20, Našice 15, Petrinja 10, Orahovica 5, Mrkopalj 1, Senj 20, Karlovac 20, Lokve 10 i Zagreb »Sljeme« 10.

Odborskih sedница (središnjice) obdržano je 13, zajedničkih izleta središnjice 8, podružnice Gospic 3, podr. Jastrebarsko 3, podružnice Karlovac 2, a ostali nam nisu javljeni.

Predavanja i društvenih sastanaka održano je: u Zagrebu 5, u Karlovcu 2, u Ogulinu, Delnicama, Lokvama i Fužinama po jedno. Sva predavanja držali su članovi središnjeg odbora.

To bi bio statistički pregled društvenog porasta jakosti i rada.

I teritorijalno je Hrvatsko planinarsko društvo svoje djelovanje znatno proširilo osnutkom novih podružnica i to:

- u Našicama podružnica »Bedemgrad«
- u Lokvama podružnica »Runolist«
- na Sušaku podružnica »Velebit«
- u Karlovcu podružnica »Karlovac«
- u Zlataru podružnica »Oštrec«
- u Varaždinu (još nije formalno konstituirana.)

u Zagrebu podružnica »Sljeme«

u Sarajevu podružnica »Bjelašnica«.

Pozdravljamo naše nove podružnice sa željom, da porade s nama na procvat HPD-a. Naročito pozdravljamo našu »Bjelašnicu« u Sarajevu, kao prvu našu organizaciju među divnim planinama Herceg-Bosne.

Prestale su djelovati podružnice u Mrkopalju i Fužinama te je prema tome faktički porast podružnica od zadnje glavne skupštine 6, tako, da HPD. broji danas 15 podružnica.

Članovi Hrvatskog planinarskog društva po zvanju.

Odvjetnici	65
liječnici	41
liekarnici	29
književnici	2
profesori	85
učitelji	40
inžiniri	51
arhitekti	1
traditelji	27
ravnatelji	91
prokuriste	16
bank. činovnici	299
drž. činovnici	205
priv. činovnici	490
šumari i šum. nadzor.	18
grad. činovnici	18
grad. namj.	4
slikari i kipari	5
glazbenici	3
posjednici	32
kućevlasnici	13
privatnici	198
svećenici	2
časnici	18
novinari	12
konzuli	2
član. kazališta	13
studenti	103
djaci	212
tvorničari	12
burz. senz.	4
trgovci	136
agenti	8
obrtnici	185
trg. i obrt. pomoćnici	78
tipografi	47
zubari i Zubotehničari	19
otprenmici	8
gostioničari i svratištari	5
nepoz. zanim.	162
društva i korporacije	7
muški članovi društva	2.119
ženski članovi društva	647
ukupno članova	2.766.

Od podružnica nemamo još točne podatke pa nismo mogli svrstati članove po zvanju i po spolu.

Nove podružnice započele su sve živim radom, pa se nadamo, da će i mnogim stariim podružnicama prednjačiti i trgnuti ih iz mrtvila. Od starih podružnica intenzivno i

sistematski rade one u Gospiću, Lokvama, Jastrebarskom, Petrinji i Orahovici, a od izbora novog odbora i podružnica u Ogulinu, dok druge podružnice na žalost pokazuju pre-malo agilnosti tako da od mnogih ne dobivamo niti godišnji izvještaj o poslovanju, a kamo li odgovor na naše okružnice ili vesti o kakovom radu.

Osim podružnica rade za društvo neumorno mnogi povjerenici, koji su znatno potpomogli agitaciju, naročito u Zagrebu, a inače svakom prilikom stavljaju svoje sile društvu na raspolaganje. Imamo ih 34. Njima se u ime društva najlepše zahvaljujemo.

Društvenih sastanaka održano je 5., od toga 4 sa predavanjima i projiciranim slikama. Na tim sastancima predavala su gg.: dne 14. XII. 1922. Pasarić: O opasnostima u gorama; dne 17. I. 1922. Šenk: Kamničke Alpe; dne 22. III. 1923. dr. Poljak: Kroz južni i srednji Velebit; dne 12. V. 1923. Gušić: Slovenske Alpe.

Prva dva predavanja održana su u vrlo nezgodnim i malim prostorijama u gostionama, dok nam nije klub »Trgovački Dom« susretljivo dozvolio, da u ovoj dvorani, gdje smo se i danas sakupili, održimo naša predavanja, na čemu izričemo odboru »Trgovačkog Doma« i tajniku g. Turinu našu najsrdačniju hvalu.

Zajedničkih izleta priredila je središnjica 7 i to:

26. XI. 1922. preko sv. Jakoba na Bištru;

3. XII. 1922 na Strahinšćicu;

17. XII. na Mikuliće—Pongračevu lugarnicu—Slijeme—Gračani;

na Uskrs 1923. Risnjak i Viševica, pa na Primorje;

na Duhove: Izvor, Kupe, Triglav; na Tijelovo: Klek.

Podružnica u Jastrebarskom: 10 izleta: na Bielu lasicu, u Karavanke, Velebit, Japetić itd.;

podružnica u Gospiću: na Šatorinu, u južni Velebit, Plitvice, Visočica itd.;

podružnica u Karlovcu: jedan izlet u okolicu Karlovca; na Duhove na Medvedak i Primorje;

podružnica u Petrinji: 44 izleta u okolicu, te na Klek, Triglav, Zrin, Cetin, Sljeme, Primorje itd.

Članovima HPD-a odobrilo je ministarstvo saobraćaja pogodnost polovične vozne cijene na željeznicama III. razreda i riječnim brodovima II. razreda, kad u grupama od najmanje 20 ljudi putuju na zajedničke izlete. To je znatno pojačalo broj izleta i izletnika, a direkcija državnih željeznica u Zagrebu ide nam rezerviranjem vagona vrlo susretljivo na ruku. Odbita je molba, da se već petorici članova dozvoli pogodnost. Tu molbu smo upravili navlastito zbog naših podružnica, koje ne mogu uvi-jek skupiti potreban broj od 20 izletnika.

Molbe za pogodnosti na južnoj željezniци i na samoborskoj ostale su još neriješene, no kod pojedinačnih izleta sa južnom željeznicom obećao nam je g. inspektor Vargazon u Zagrebu ići što moguće više na ruku tako da se nadamo, da ćemo bar za neke izlete dobiti na južnoj željeznični popust.

Osim toga uživaju društveni članovi pogodnosti u cijenama u »Vili Horvat« na Plešivici, u hotelu na Plitvičkim jezerima, te u Crnom lugu, svagdje u noćenju i hrani, a kod nabave hrane u trgovini Tekauc u Zagrebu, Ilica 67.

Planinarske kuće imademo 2 nove i to ispod Risnjaka i na Mirovu u Velebitu. Ispod Risnjaka ustupljena nam je lukarska kućica na Smrekovcu, te smo je dali popraviti i urediti tako, da će planinari ovoga ljeta moći tamo prenoći. Popravak obavljao se pod nadzorom našega povjerenika g. Vidmara u Crnom lugu, pa smo mu dužni zahvalnost za njegovu požrtvovnost i trud. Na srednjem Velebitu kupili smo proljetos seljačku kućicu na Mirovom, koja će takodjer ovih dana biti uređena za prenošite, a time se počinje ostvarivati naš program za uredjenje Velebita.

Nakon dugoga čekanja podijelilo nam je ministarstvo šuma i rudnika 3 gradilišta i gradju u Velebitu i to, na Visočici, na Docima i na Zavižanskoj kosi, te će se ovih dana obaviti iskoljenje i predaja.

Time smo došli do najteže točke dijelovanja HPD-a, — do gradnje planinarskih kuća i ostalih investicija. Na žalost u tom pogledu smo još potpuno u embrionalnom stanju. Zapravo imademo samo 2 naše kuće i to na Slijemenu i na Alanu, dok su nam kuće na Prekriju i na Risnjaku izdane u najam. U tom stanju ne možemo ostati i sad se namiće pitanje: otkuda sredstva? Tu je Velebit, Gorski kotar, Hrvatsko Zagorje i Bosna. Najpreča bi bila potrebno barem još 2 kuće na Velebitu, 1 u Gorskem Kotaru ispod Viševice, 1 na Ivančici i za sada barem 2 u Bosni. K tome pridolazi još nadogradnja kuće na Slijemenu, koja će se do godine dovršiti. Naš cijeli godišnji proračun iznosi oko Din. 150.000. s kojim moramo pokrивati troškove poslovnicu, režije, markaciјe, uzdržavanje kuća, piramide, puteva, propagandu, publikacije itd., tako da vrlo maleni iznos ostaje za ovako velike investicije, kao što su gradnju kuća, od kojih svaka i najprimitivnija treba svotu od preko Din. 50.000. Tu moramo i te kako misliti, odkuda ćemo godišnje barem za jednu kuću smoci, a moramo se pouzdavati i u povržtvoštvo članova, koji treba da izvanrednim doprinosima omoguće gradnju planinarskih kuća kao preduvjet za razvitak hrvatskog planinarstva.

Ove smo godine započeli radom za nadogradnju kuće na Slijemenu, te se drvo,

poklonjeno od gradskog zastupstva, Kaptola i »Croatiae« d. d. za šumsku industriju već izradjuje, tako da ćemo ljeti naredne godine moći s nadogradnjom započeti. Dozidati će se na naš dio kuće prvi kat, a time ćemo dobiti oko 50 novih ležaja i prostor za veliku blagovaonu. Sadašnja kuća već nikako ne odgovara velikoj navalni posjetnici, jer već niti zimi, a kamo li ljeti po nedjeljama i blagdanima nema mjesta niti u spavaonicama niti u blagovaonicama. Jedino tako će se i riješiti pitanje reda u kući na Slijemu, jer ćemo uz opskrbnicu moći namijeniti i jednu silu za držanje reda u sobama, koja će za svoj posao biti odgovorna.

Naravno da će onda planinari biti bolje posluženi nego do sada. Sadašnjoj opskrbnici otkazano je zbog njezinog ponašanja prema našim članovima, pa je parnica u toku, a s drugom opskrbnjicom načiniti će se takav ugovor, kojim će odbor imati potpunu garanciju, da članovi kad dodju u planinarsku kuću, budu posluženi kao u svom domu.

U kući na Prekršju dovršene su još prošle godine potrebite radnje, te se u njoj može udobno boraviti. Nadamo se, da će se još ove godine moći pristupiti radnjama o gradnji piramide na Ivančici; piramida na Plješivici, koja je za rata bila razrušena, popravlja se i dovršuje ustrajnošću i radom odbornika g. Kessera, koji sve pravke sam obavlja.

Markacije su obavljene na Risnjak, Bićeje stijene, Bijelu lasicu i Slijemu po članovima središnjice, zatim u Velebitu po članovima podružnice u Gospicu, te na Japetički i Plješivici po članovima podružnice u Jastrebarskom.

Da se pospieši namaknuće sredstava i razvije društvenost među članovima, predložio je HPD 1. veljače o. g. svoju prvu javnu zabavu u prostorijama hrvatskog glazbenog zavoda. Uspjeh bio je neočekivan, ne samo što se raspoloženja tice, već i posjeta, jer do godine više ne ćemo u tim dvoranama moći zabavu prirediti, jer su za priredbu HPD-a premalene. Unio je čistoga dobitka oko 17.000 dinara.

Osim toga pripremilo je društvo na Slijemu zabavu u rujnu pod imenom »Berba«, koja nije zbog kiše održana. Na Silvestrovo održana je zato vrlo uspjela veselica u planinarskoj kući.

U »Hrvatski planinar« ulažemo mnogo truda i novaca, ali ne nalazimo niti približno tome odaziva.

Spomenuo sam maleni broj pretplatnika, a na mnoge urgencije i pisanja ne dobivamo niti dosta materijala, tako da većinom zagrebački članovi ispunjavaju list. Podružnice ga slabo podupiru, a nekoji nisu niti jedan primjerak pretplatile. Za ovo naše glasilo mora se najveća agitacija pro-

vesti, jer ako i ove godine imademo više pretplatnika nego prošle, još ne dostaje da list učvrstimo kako treba.

Ovih će dana izaći iz tiska »Vodč na Plitvička jezera«, što ga izdaje Hrvatsko planinarsko društvo u nakladi »Nakladne zadruge hrvatskih planinara«, a napisao ga je i svojim sljedama ukrasio velikim trudom i marljivošću naš član i povjerenik Dragutin Paulić. Taj će vodič biti djelo, kakovoga hrvatska literatura u tom smjeru još nije imala, sadržajem i opremom savršen. Napokon je u ovogodišnjem programu izdanie upute za planinare glede odjeće, izleta itd.

U siječnju ove godine održan je kongres za promet stranaca u Zagrebu na kojem je HPD kao delegat zastupao tajnik. Delegat iznio je nekoliko predloga za promicanje planinarstva (obligatna obuka o planinarstvu u školama, zaštita markacija itd.) u nas, koji su primljeni kao rezolucije kongresa, te se kod nadležnih oblasti izrad ujedno naredbe za provadjanje tih rezolucija.

Savanskim društvima stičemo pomalo veze, te smo dobili reciprocitet Švicarskog alpinskog kluba, kluba čehoslovačkih turista, dali smo reciprocitet Srpskom planinarskom društvu u Beogradu, a između njih i nas, koji su primljeni kao rezolucije kongresa, te se kod nadležnih oblasti izrad ujedno naredbe za provadjanje tih rezolucija.

Tijekom godine istupili su iz odbora gg. Borovečki Grivičić i Hlebec, a na njihovo mjesto optirani su gg. Szavits-Nossan, Hrčić i Kesser.

Djelovanje društva bilo bi puno uspješnije da imademo prostorije za poslovnicu, knjižnicu i čitaonicu.

Dok toga nemamo, moramo se zadovoljiti sa maksimumom posla kojii se dade polučiti u tjesnim prostorijama i s jednom silom.

Glavno je, da možemo s ponosom ustanoviti, da planinarski duh osvaja i prikuplja sve više prijatelja prirode, da danas naši planinari hodočaste u masama u divne domaće krajeve i da svladaju sniježne vrhunce visokih gora.

Broj oduševljenih i svjesnih planinara se brzo množi, a među njima i broj planinarskih radnika, koji staviše svoje slobodno vrijeme u službu propagande rada za planinarske ideje.

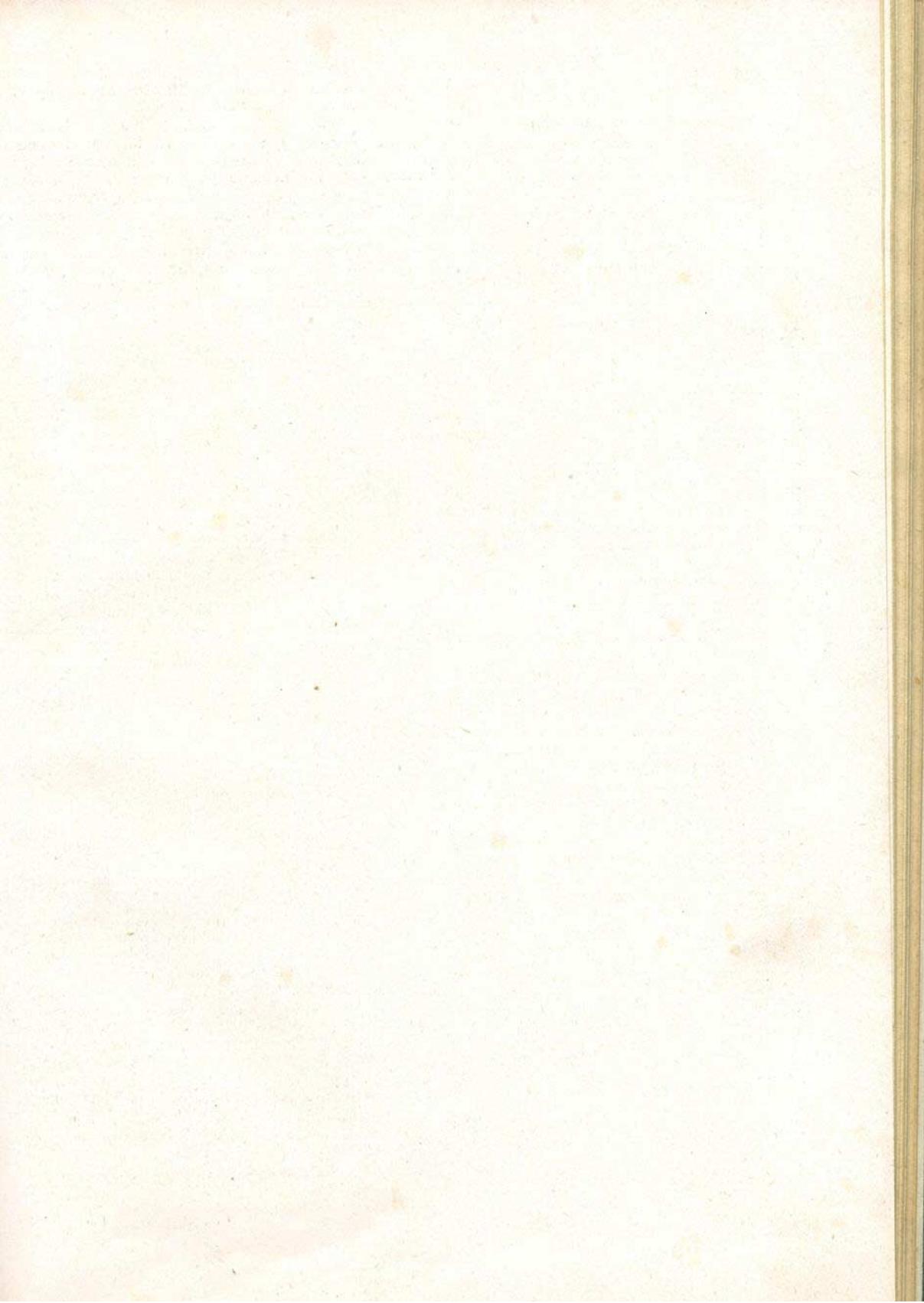
Ako ćemo i dalje zajednički neumorno poraditi, ako će nas ljubav za naše planine zdržati i potaknuti na pojačano djelovanje, onda će osvanuti svjetli dan hrvatskom planinarstvu.

Izvještaj se jednoglasno prima na znanje.

Blagajnik Stjepan Hrčić čita račun razmjere te račun porasta imovine. (Vidi prilog).

Na koncu se zahvaljuje gdji Prebeg i gdjici Hitzthaler, koje su mu pomagale u blagajničkom poslovanju.

Blagajnički izvještaj prima se na znanje.

STAN NA JUŽNOJ STRANI PRENJA (HERCEGOVINA).

FOTO: DR. R. SIMONOVIĆ, SOMBOR.

Odbornik Stjepan Jerković čita izvještaj nadzornog odbora:

Slavna glavna skupština!

Čast nam je ovime izvestiti Vas, da smo u smislu § 10. naših društvenih pravila vršili u god. 1922. nadzor nad cijelokupnim društvenim poslovanjem, te ispitivali društvene knjige i zaključne račune, koje smo pronašli u potpunom redu.

Molimo slavnu glavnu skupštinu, da ovaj naš izvještaj uzme do znanja i da podijeli odriješnicu upravnem odboru kao i nama.

U Zagrebu, dne 4. lipnja 1923.

Nadzorni odbor **Hrvatskog Planinarskog društva**:

Privora v. r., Knežević v. r., Dr. Hild v. r.

K točki 5. dnevnoga reda pita predsjednik, da li skupština podijeljuje apsolutorij upravnom i nadzornom odboru i ima li tko štogod na izvještaje primjetiti.

Dr. Zvonimir Žepić se prijavljuje za riječ, te veli, da sigurno glavna skupština dijeli njegovo mnenje, da se upravnom i nadzornom odboru može izraziti za njegov uspješni rad hvala i priznanje.

Nakon toga bude podijeljen apsolutorij upravnom i nadzornom odboru.

Kod 6. točke dnevnoga reda obrazlaže tajnik dr. Prebeg prijedlog upravnog odbora o povišenju članarine.

Spominje, da **Hrvatsko Planinarsko Društvo** mora da izvede velike investicije, da predstoji dogradnja kuće na Sljemenu, građnja triju kuća na Velebitu, a sve to izvan redovitih tekućih izdataka za uzdržavanje poslovnice, inventara i puteva, koji sami po sebi već apsorbiraju najveći dio redovitih prihoda. Odbor nastoji, da pribavljanjem različitih pogodnosti, pruži članovima, koliko je moguće ekvivalent za članarinu, ali uvidi u to, da je članarina premalena za današnje vrijeme i za velike potrebe društva.

Stoga je odbor odlučio, da predloži glavnoj skupštini povišenje članarine: za redovite članove na Din. 25.— godišnje (srednjoškolci i naučnici polovicu), a za utemeljiteljena Din. 250.— jedanput za uvjek, te upisnину na Din. 5.—

Tim bi se ipak namaknulo društvu novih sredstava, a odbor se s veseljem uvjerio već i prije po izjavama vrlo mnogih članova, da će rado žrtvovati više, jer je dosadanja članarina premalena.

Moli glavnu skupštinu, da primi odborov prijedlog.

Za riječ se javlja član Kamenarović, koji misli, da je i ta povišica premalena, te pred-

laže da se članarina ustanovi na Din 10.— na mjesec.

Tajnik brani prijedlog odbora, jer bi tako veliko povišenje suviše opteretilo članove, pogotovo u provinciji, a odbor je baš obzirom na članove podružnica, koji imadu snašati članarinu raznih društava, ustanovio povišenje od Din. 10. — godišnje, koje ne će nikome pasti na teret.

Iza odulje debate bude prijedlog odborov jednoglasno prihvaćen te ustanovljena članarina od 1. srpnja 1923.: za redovite članove Din. 25.— godišnje, (djaci srednjih škola i naučnici polovicu); za utemeljitelje Din. 250.— jedanput za uvjek. Upisnina Dnara 5.—

Prije prelaza na 7. točku dnevnoga reda imenuje predsjednik ovjeroviteljima zapisnika glavne skupštine članove dra. Petra Knolla i dra. Otona Kučera.

Kod točke 7. prijavljuje se za riječ dr. Zvonimir Žepić i predlaže u dogovoru sa svojim prijateljima glavnoj skupštini da se ispraznjena mjesta petorice odbornika, koji su prema pravilima izrijebani biraju ponovno dosadašnji odbornici: dr. Josip Poljak, dr. Aleksander Kuhar, Stjepan Uršić i Stjepan Szavits-Nossan, a kao novi odbornik Josip Paravić.

Prijedlog bude jednoglasno prihvaćen te su u upravni odbor izabrana gg. dr. Josip Poljak, dr. Aleksander Kuhar, Stjepan Uršić i Stjepan Szavits-Nossan, i Josip Paravić.

Na 8. točku dnevnoga reda predlaže tajnik dr. Zvonimir Žepić, da se u nadzorni odbor biraju ponovno gg. dr. Stjepan Hild i Stjepan Knežević, a kao novi g. Mirko Bothe.

Kod eventualija bude pročitan prijedlog podružnice »Runolist«, u Lokvama, da se posveti veća pažnja našem Gorskem Kotaru kao cjelini, te bude povjeren odboru središnjice, da o tome prijedlogu poradi.

Članovi Kamenarović i Gottwald stavljaju nekoliko upita glede osnutka podružnice »Sljeme« u Zagrebu i glede otkaza opskrbnici u planinarskoj kući na Sljemenu, na što im tajnik dr. Prebeg daje razjašnjenje.

Pošto se nitko više ne javlja za riječ, zaključuje predsjednik glavnu skupštinu.

Dovršeno.

U Zagrebu pod kraj lipnja 1923.

Ovjerovitelji: Tajnik:

Dr. Petar Knoll v. r. Dr. ZlatkoPrebeg.
Dr. Oton Kučera v. r. v. r.

SADRŽAJ: **B. Gušić:** Duž južnoga Velebita (Str. 81.). — **Fran Šuklje:** Do izvora Gradne. (Str. 85.). — **Gj. J.:** Na Triglavu. (Str. 86.). — Naše slike, opis. (Str. 91.). — Društvene vijesti. (Str. 91.).

Izdaje »Hrvatsko Planinarsko Društvo« u nakladi »Nakladne Zadruge Hrv. Planinara« u Zagrebu.

Odgovorni urednik: Dr. Josip Poljak.

Tisk: Tiskara »Merkur« d. d., Zagreb.